

Nr 134.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1940 kl. 2 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om ändring av 55 §
civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8)
m. m.*

(2:a och 3:e avd.)

I propositionen nr 144 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden den 8 mars 1940, föreslagit riksdagen, bland annat, att godkänna följande

Förslag

till

kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8).¹

Härigenom förordnas, att 55 § 9 och 10 mom. samt 66 § 2 mom. civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

55 §.

9 mom. Högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma samt de tekniska läroverken.

14. Har lärare — — — bestämda grunder.

Under förordnande att såsom vikarie bestrida befattning såsom ledamot av skolöverstyrelsen äger lärare, som icke under vikariatet åtnjuter vikariatslön, uppbära särskild ersättning med 6 kronor för dag.

Under sådant vikariat å folkskol- eller nomadskolinspektörsbefattning, som meddelats av skolöverstyrelsen, äger lärare uppbära särskild ersättning med 5 kronor för dag.

Ersättning
vid vikariat
i vissa fall.

10 mom. Folkskolinspektionen.

1. Nomadskolinspektören äger — — —
vidkännas tjänstledighetsavdrag.

¹ Senaste lydelse, se 1939:272.

Ersättning
vid vikariat
å ledamots-
befattning i
skolöversty-
relsen.

2. Under förordnande att såsom vikarie bestrida befattning såsom ledamot av skolöverstyrelsen äger folkskol- eller nomadskolinspektör, som icke under vikariatet åtnjuter vikariatslön, uppbära särskild ersättning med 6 kronor för dag.

66 §.

2 mom. Tjänsteman, å vilken — — — — — reglementet, nämligen:
under 2 avd.: 2 kap. 13 § 2 mom., 3 kap. 22—27 §§ — — — — —
5 mom. 2 punkten; samt
under 3 avd.: — — — — —
— — — — —

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Då utskottet tidigare i utlåtandet nr 113 behandlat förevarande kungörelseförslag, i vad det avser 66 §, återstår allenast att här till prövning upptaga de föreslagna ändringarna i 55 §.

1:o) **Ersättning till vikarie å ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen.** Jämlikt 21 § 1 mom. civila avlöningsreglementet utgår till tjänsteman med lön enligt löneplan A, vilken erhållit förordnande att såsom vikarie uppehålla befattning inom högre lönegrad av samma löneplan, vikariatsersättning med visst i förhållande till vederbörandes lönegradsplacering i avlöningsreglementet fastställt belopp. Härutinnan meddelade bestämmelser hava avseende å, bland andra, å ena sidan lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter samt folkskolinspektörer, å andra sidan ledamöter av skolöverstyrelsen (undervisningsråd), vilka senare tillhöra lönegraden A 30.

Enligt 21 § 4 mom. nämnda reglemente tillkommer det däremot Kungl. Maj:t att bestämma vikariatsersättning för det fall, att en tjänsteman med lön enligt annan löneplan än löneplan A erhållit vikariat å befattning, som avses i civila avlöningsreglementet.

I anslutning till sistnämnda bestämmelse har Kungl. Maj:t den 10 november 1939 meddelat beslut angående ersättning vid vikariat å ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen till sådana rektorer vid statliga undervisningsanstalter, som åtnjuta lön enligt löneplan E civila avlöningsreglementet, att lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1939 tills vidare intill dess annorlunda varder bestämt.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 oktober 1939 hemställt, att särskilda bestämmelser angående ersättning vid vikariat å undervisningsrådsbefattning borde meddelas jämväl för andra lärare än rektorer samt för folkskolinspektörer.

Allmänna lönenämnden har i utlåtande den 11 oktober 1939 tillstyrkt denna framställning.

Departementschefen har för egen del anfört:

Under tiden den 1 januari 1938—den 30 juni 1939 gällde särskilda, av Kungl. Maj:t genom brev den 4 februari 1938 utfärdade föreskrifter angående ersättning vid vikariat å ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen, avseende dels statsanställda lärare, inberäknat rektorer, dels ock folkskolinspektörer. Härvid utgick särskild ersättning för dag med 6 kronor, om vikarien var bosatt eller hade sin verksamhet i Stockholm, och eljest med 18 kronor. För tiden efter civila avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1939 hava däremot bestämmelser i förevarande avseende av Kungl. Maj:t utfärdats allenast i vad avser rektorer, vilka åtnjuta lön enligt särskild löneplan. De sålunda — i anslutning till särskilt stadgande i civila avlöningsreglementet — meddelade föreskrifterna överensstämma i avseende å ersättningens storlek med de nyssnämnda, intill den 1 juli 1939 gällande.

Såväl skolöverstyrelsen som allmänna lönenämnden hava nu förordad, att de för rektorer meddelade bestämmelserna skola gälla jämväl för andra statsanställda lärare än rektorer samt för folkskolinspektörer.

För egen del anser jag, att tillräcklig anledning icke föreligger till någon mera väsentlig avvikelse från de före den 1 juli 1939 tillämpade grunderna för ersättning till nu ifrågavarande vikarier. I huvudsakligen formellt hänseende ifrågasätter jag emellertid viss omläggning av ersättningsbestämmelserna. Jag förordar, att i 55 § 9 och 10 mom. civila avlöningsreglementet bestämmelser införas av innehåll, att lärare, respektive folkskol- eller nomadskolinspektör, skall under förordnande att såsom vikarie bestrida befattning såsom ledamot av skolöverstyrelsen, såvida han icke åtnjuter vikariatslön, uppbära särskild ersättning med 6 kronor för dag. I så fall kommer vikariatsersättning enligt vanliga grunder icke att utgå. Som komplettering till dessa bestämmelser bör föreskrivas, att tjänstgöringstraktamente icke skall utgå till sådan vikarie efter de i 4 § tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet stadgade grunderna utan med sådant belopp för dag räknat, att det samma jämte den särskilda dagersättningen uppgår till högst 18 kronor. För genomförandet av nämnda ändringar i civila avlöningsreglementet erfordras riksdagens medverkan.

Av skolöverstyrelsens yttrande framgår, att överstyrelsen även för tid efter den 30 juni 1939 fortsatt att tillämpa bestämmelserna i kungl. brevet den 4 februari 1938, ehuru de avlöningsreglementen, som utgöra en förutsättning för tillämpligheten av nämnda brev, upphört att gälla från och med den 1 juli 1939. Även om denna anordning rent formellt sett icke står i överensstämmelse med föreskrifterna i nämnda brev, finner jag mig dock med hänsyn till föreliggande omständigheter böra förordad, att — under förutsättning att riksdagen icke har något att erinra häremot — vid de gjorda utbetalningarna får bero.

Understundom förekommer, att såsom vikarie å undervisningsrådsbefattning anlitas rektor eller lärare vid kommunal läroanstalt med avlöning exempelvis enligt avlöningsreglementet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor. För sådana fall har Kungl. Maj:t jämlikt 21 § 4 mom. civila avlöningsreglementet att bestämma den ersättning, som skall tillkomma vikarien. De grunder jag i det föregående förordad beträffande de statsanställda lärarnas ersättning torde i allmänhet kunna tillämpas även å sådana vikarier å undervisningsrådsbefattning, som innehava anställning i kommuns tjänst.

Utskottet.

Såsom av propositionen framgår innebär Kungl. Maj:ts förslag, att be-
träffande ersättning till ifrågavarande vikarier skola gälla väsentligen sam-
ma bestämmelser, som ägt giltighet före civila avlöningsreglementets ikraft-
trädande den 1 juli 1939. Att märka är vidare, att sistnämnda bestämmelser
genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t förlänats fortsatt giltighet i avseende
å ersättningens storlek efter sagda tidpunkt i de fall, då rektor vid statlig
undervisningsanstalt förordnats att uppehålla vikariat som undervisnings-
råd, samt att de faktiskt kommit att fortsättningsvis tillämpas även för and-
ra statsanställda vikarier för undervisningsråd än rektorer. Under sådana
förhållanden och då det måste anses vara av stor vikt, att möjligheterna till
erhållande av lämpliga vikarier å ledamotsbefattningarna i skolöverstyrelsen
icke försämrats, vilket kan antagas bliva fallet vid en tillämpning av de i
21 § 1 mom. civila avlöningsreglementet fastställda ersättningsgrunderna,
har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i före-
varande hänseende. Utskottet vill härvid bringa i erinran, att liknande un-
dantagsbestämmelser av riksdagen redan godtagits, såvitt angår överläkare
å statens sinnessjukhus, förste provinsialläkare och länsveterinär, vilka för-
ordnats att uppehålla vikariat å ledamotsbefattning i medicinalstyrelsen.

Med nu angivna ståndpunkt finner sig utskottet tillika böra förorda, att
vid redan gjorda utbetalningar må bero i de fall, där ersättning efter den 1
juli 1939 utgått enligt dittills gällande bestämmelser, oaktat dessa icke ägt
formell giltighet. Utskottet har ej heller något att erinra emot att ifråga-
varande bestämmelser, där så lämpligen kan ske, vinna tillämpning även
å kommunalt anställda lärare och rektorer, som vikariera å undervisnings-
rådsbefattning.

2:o) **Ersättning till av skolöverstyrelsen förordnad vikarie å folkskol- eller
nomadskolinspektörsbefattning.** Enligt kungörelsen den 13 maj 1938 (nr 193)
åtnjuter sådan vikarie å folkskol- eller nomadskolinspektörsbefattning, som
förordnats av skolöverstyrelsen *dels* ersättning för honom å egen tjänst från-
gångna avlöningsförmåner, *dels ock* dagarvode med fem kronor, därest han
är bosatt eller har sin verksamhet å den ort, där han i egenskap av vikarie
å inspektörsbefattningen är stationerad, och eljest med femton kronor. För
dag, då i samband med tjänsteresa hel traktamentsersättning enligt allmänna
resereglementet utgår, skall sistnämnda arvodesbelopp, femton kronor, ned-
sättas till åtta kronor. Å dagarvode utgår icke dyrtidstillägg.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 23 mars 1939 dagtecknad skrift hava ett
antal *lärare*, som under år 1938 innehaft förordnanden såsom vikarier å
folkskolinspektörstjänster, anhållit om sådan ändring av nyssnämnda be-
stämmelser, att vikarierande folkskolinspektör, som under egna ferier uppe-
håller inspektörstjänst, skall åtnjuta — förutom ersättning för honom å
egen tjänst frångångna avlöningsförmåner — dagarvode med 15 kronor,
varvid nu utgående differentiering av arvodet med hänsyn till vikariens
egen bostad eller verksamhet å annan ort än stationeringsorten skulle bort-
falla. I ett sedermera gjort tillägg till framställningen hemställes, att de

föreslagna nya grunderna måtte få gälla jämväl vid tjänstgöring såsom vikarierande folkskolinspektör under sommaren 1939.

Över framställningen hava *skolöverstyrelsen* och *allmänna lönenämnden* avgivit utlåtanden respektive den 27 juni och 6 december 1939 (prop. sid. 14—16).

Departementschefen har för egen del anfört.

I likhet med allmänna lönenämnden anser jag, att de nuvarande grunderna för ersättning till vikarie å folkskol- eller nomadskolinspektörstjänst, vilka såsom lönenämnden framhållit tillkommit efter ingående överväganden, alltjämt böra i allt väsentligt tillämpas. Jag vill i samband härmed understryka angelägenheten av, att vikarie icke förordnas annat än i den mån så befinnes oundgängligen nödvändigt.

Efter det att de statsanställda lärarna från och med den 1 juli 1939 inordnats under civila avlöningsreglementet torde icke utan riksdagens medverkan avsteg kunna göras från de i 21 § 1 mom. nämnda reglemente fastställda allmänna grunderna för vikariatsersättnings beräkning. Jag förordar därför, att framställning göres till riksdagen angående tillägg till 55 § 9 mom. civila avlöningsreglementet av innebörd, att statsanställd lärare skall under sådant vikariat å folkskol- eller nomadskolinspektörsbefattning som meddelats av skolöverstyrelsen äga uppbära särskild ersättning med 5 kronor för dag. Därest riksdagen godkänner detta förslag, torde Kungl. Maj:t, i huvudsaklig anslutning till hittills gällande föreskrifter samt till vad jag förut anfört beträffande vikarie å undervisningsrådsbefattning, böra föreskriva, att tjänstgöringstraktamente icke skall utgå till sådan vikarie enligt de i 4 § tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet stadgade grunderna utan i stället med sådant belopp för dag räknat, att detsamma jämte den särskilda dagersättningen uppgår till högst 15 kronor.

I anslutning till den ståndpunkt, som utskottet i det föregående intagit till frågan om ersättning till vikarie å ledamotsbefattning inom skolöverstyrelsen, finner utskottet skäl icke föreligga att vidtaga någon mera väsentlig förändring av de bestämmelser, som för närvarande tillämpas beträffande ersättning till vikarie å folkskol- och nomadskolinspektörstjänst. Utskottet tillstyrker därför bifall till Kungl. Maj:ts förslag jämväl under förevarande punkt.

Utskottet.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må godkänna det vid propositionen fogade förslaget till kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet, såvitt detsamma avser 55 §.

Stockholm den 3 maj 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Nilsson* i Landeryd, *Pauli*, *Lindström*, *von Heland*, *Sundberg*, *Bäcklund*, *Bäckström*, *Anderson* i Arboga, *Bergman* och *Gränebo*; samt

från a n d r a kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Eriksson* i Stockholm, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Holmdahl*, *Andersson* i Södergård, *Åqvist*, *Bergström* och *Hansson* i Rubbestad.

Reservationer:

1) av herrar *Nilsson* i Landeryd, *von Heland*, *Anderson* i Arboga, *Gränebo*, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Andersson* i Södergård, *Åqvist* och *Hansson* i Rubbestad, vilka ansett, att utskottets uttalande och hemställan bort hava följande lydelse:

a) beträffande *punkten 1:o*) (Ersättning till vikarie å ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen):

»Såsom av propositionen framgår innebär Kungl. Maj:ts förslag, att beträffande ersättning till ifrågavarande vikarier skulle gälla andra bestämmelser än de, som stadgas i 21 § 1 mom. civila avlöningsreglementet. Enligt utskottets uppfattning böra emellertid avvikelser från detta reglemente, som så nyligen antagits, icke medgivas med mindre synnerligen starka skäl tala därför. Utskottet har för sin del icke kunnat finna, att sådana skäl äro för handen i de fall, varom nu är fråga. Utskottet vill erinra om att tvång icke förelegat för vederbörande tjänstemän att övergå å det nya avlöningsreglementet och att dessa alltså frivilligt underkastat sig reglementets bestämmelser rörande vikariatsersättning. Utskottet har heller icke förbi-sett, att liknande bestämmelser, som nu föreslås, redan gälla för överläkare å statens sinnessjukhus, förste provinsialläkare och länsveterinär, vilka vikariera för ledamot av medicinalstyrelsen. Såvitt utskottet kan bedöma, äro emellertid förhållandena i dessa och de av Kungl. Maj:t nu avsedda fallen icke så jämförbara, att de motivera likställighet i förevarande avseende. Utskottet har därför icke ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Med hänsyn till föreliggande omständigheter vill utskottet dock icke motsätta sig, att vid redan gjorda utbetalningar må bero i de fall, där, oaktat att civila avlöningsreglementet trätt i kraft, äldre ersättningsbestämmelser tillämpats vid vikariat å undervisningsrådsbefattning.

Med den ståndpunkt utskottet sålunda intagit lära de av Kungl. Maj:t föreslagna ersättningsbestämmelserna ej heller böra vinna tillämpning å kommunalt anställda lärare, som vikariera å ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen, om ock något formellt hinder därför icke möter.»

b) beträffande *punkten 2:o*) (Ersättning till av skolöverstyrelsen förordnad vikarie å folkskol- eller nomadskolinspektörsbefattning):

»Utskottet kan ej heller i detta fall finna omständigheterna vara sådana, att de motivera ett avsteg från de i 21 § 1 mom. fastställda grunderna för vikariatsersättnings beräkning. På grund härav anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i förevarande hänseende.»

c) beträffande *hemställen*:

»Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att det vid propositionen fogade förslaget till kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet icke må av riksdagen godkännas, såvitt detsamma avser 55 §.»;

2) av herr *Råstock*.